

Kozachevska L., stud.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Sydorenko O., PhD, associate professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

DIASPORA LANGUAGE AS A REFLECTION OF BILINGUAL'S LINGUISTIC CONSCIOUSNESS AND LINGUISTIC PERFORMANCE

The article deals with the peculiarities of Ukrainian diaspora language that are caused by situation of bilingualism, ethnic and language assimilation. Having analyzed the mass-media texts and colloquial materials the author makes a conclusion about a dynamic development of diaspora language and its approach to modern Ukrainian.

Key words: *languages in contact, bilingualism, Ukrainian diaspora, assimilation, ethnic identity, language switching, language borrowings.*

УДК 811.581.11

Козоріз О.П., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

АТРИБУТИВНЕ СЛОВСПОЛУЧЕННЯ ЯК ІСТОТНА СТРУКТУРНА ОДИНИЦЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ГІПОНІМІЇ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

У статті досліджуються атрибутивні словосполучення юридичної термінології сучасної китайської мови, висвітлено їх структурно-семантичні особливості та частотні характеристики, запропоновано класифікаційні схеми.

Ключові слова: *атрибутивне словосполучення, гіпонімія, юридична термінологія, китайська мова.*

Важливим чинником змістового упорядкування словника є гіперо-гіпонімічні (родо-видові, категоріально-специфікаційні) і партитивні семантичні зв'язки. Їхня дія поширюється на весь словник, завдяки їм він постає як цілісна ієрархічна структура. При цьому, однак, виявляється, що семантичний простір мови на різних його ділянках "заселено" із різною щільністю і він має різну глибину опрацювання. Це обумовлено різною мірою освоєння,

розробки і важливості відповідних предметних областей у сукупній структурі людської діяльності [4, с. 357].

А. Суперанська пропонує виділяти два різновиди родо-видової понятійної системи: моноієрархічну – гіпоніми утворюються послідовно на основі одного гіпероніма шляхом спеціалізації понять; поліієрархічну – наявність різних термінотворчих ланцюжків, коли поняття представлене як результат ділення, що засноване на кількох характеристиках, як одиниця, що підпорядкована кільком іншим [5, с. 146].

Т. Комарницька, розглядаючи гіпонімію юридичної термінології японської мови, поділяє гіпонімічну класифікацію зв'язків між поняттями на: 1) прості (лінійні); 2) комплексні (багаторівневі) [3, с. 160]. Цінність зазначених ідей очевидна для створення гіперо-гіпонімічних схем, що буде проілюстровано далі; хоча термінологію на позначення явища варто узгодити.

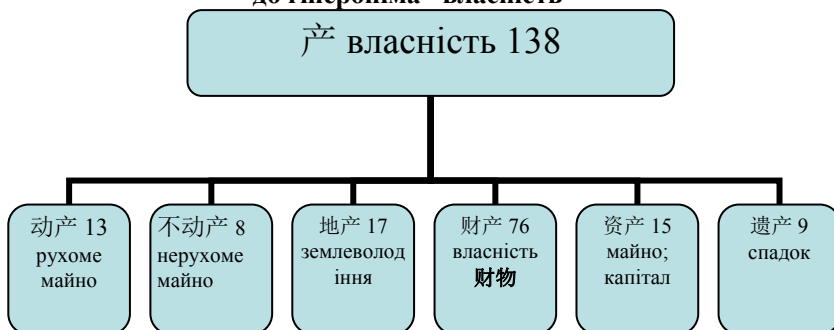
Наведемо приклад для терміну "власність", який утворився в результаті історичного розширення значення слова "产" – "народжувати" → "виробляти" → "власність". У КРЮС-і ми знайшли шість термінів, на основі яких утворюються похідні терміни, що в сукупності складають семантичне поле поняття "власність".

1. **动产**: 私人动产 особисте рухоме майно; 无体动产 нематеріальне рухоме майно; 有体动产 рухоме майно та інші майнові права, за винятком земельної власності; 属人动产 особисте майно; 祖传动产 предмет особистої власності (наслідуваний разом із нерухомістю); 2. **不动产**: 被继承的不动产 власність, що переходить у спадщину; 法定不动产 законна земельна власність; 共有不动产 спільне майно; 合法不动产 законна нерухомість; 3. **地产**: 单独占有的地产 відособлена власність; 房地产 нерухомість; 公有地产 державна власність; 公地地产 публічна власність; 共同租借的地产 спільне право в нерухомості; 寡妇地产 майно, що переходить удові на праві довічного користування; 可继续占有的地产 володіння землею з мовчазної згоди її власника; 全部地产 валове майно померлої особи (до відрахування боргів); 世袭地产 необмежене право власності; 限定继承的地产 урізана власність (обмежена в порядку спадкування і відчуження); 4. **财产**: 按份共有财产 загальна

власність; 敌方财产 майно ворога; 无体世袭财产 наслідване речове право на нематеріальний об'єкт; 独有财产 роздільне майно; 夫妻个人财产 роздільне, особисте майно чоловіка й жінки; 夫妻共同财产 = 夫妻共有财产 = 夫妻共有的财产 спільне майно чоловіка й жінки; 公有财产 муніципальна власність; 共同财产 спільна власність; 共同获得的财产 общинна власність; 共有财产 1) общинна власність; 2) спільне майно; 5. 资产: 冻结资产 заморожені активи; 即可兑换成货币的资产 = 可兑换资产 = 往来资产 = 流动资产 ліквідні активи; 合伙资产 активи товариства; 固定资产 основний капітал; 非liquidні активи; 不动产 майно; 国有资产 державне майно; 无形资产 нематеріальні активи (напр. репутація фірми, капіталізовані права, патенти, привілеї, конкурентні переваги); 有形资产 матеріальні активи; 法定资产 частина спадщини, з якої може бути зроблене стягнення боргів у рамках загального права; 私人资产 рухоме майно та кошти, що надходять до куратора конкурсного виробництва або адміністратору спадщини; 递耗资产 майно з обмеженим терміном служби; 金融资产 фінансові активи; 不良资产 проблемний авуар; 优质资产 якісні активи; 外汇资产 валютні активи; 6. 遗产: 衡平法的遗产 частина спадщини, з якої може бути зроблене стягнення боргів у рамках права справедливості; 将来继承的遗产 очікуване майно; 剩余遗产 очищене від боргів спадкоємне майно; "вичікувальна власність"; 无人继承的遗产 незатребувана спадщина; 无形遗产 наслідване речове право на нематеріальний об'єкт; 无遗嘱继承的遗产 майно, успадковане за відсутності заповіту; 信托遗产 спадщина, що має керуватися опікуном.

На основі наведеного вище можемо утворити просту моноієрархічну схему похідних термінів-гіпонімів до гіпероніма "власність" (схема №1, числа на схемі позначають кількість похідних термінів).

Схема №1.
Проста моноієрархічна схема похідних термінів-гіпонімів
до гіпероніма "власність"

Проаналізувавши словник КРЮС [1], ми виявили, що перша сотня найпродуктивніших базових понять утворює 3687 атрибутивних словосполучень (23% лексики словника). Наступні дослідження показали, що лише 200 базових понять із урахуванням їх атрибутивних словосполучень утворюють 4827 термінів (30% лексики словника). Наведені дані проілюстровано наступною таблицею найпродуктивніших термінів №1, де терміни, що утворюють атрибутивні словосполучення, розташовані у порядку спадання продуктивності із зазначенням їх загальної кількості, перша сотня.

Враховуючи наші попередні висновки щодо афіксального словотвору [2] та кількісних характеристик довжини терміна, можна запропонувати наступну діаграму №1 розподілу лексики у словнику за типами словотвору. Діаграма містить певну враховану похибку: частина атрибутивних словосполучень (5%) має похідні афіксальні терміни за основу, а частина двоскладових термінів є

Таблиця №1

Найпродуктивніші терміни, що утворюють атрибутивні словосполучення

Термін:	Пр.				
1. 合同 контракт	165	20. 信托 траст	49	40. 票据 вексель, чек	33
2. 证据 докази	99	21. 义务 обов'язок	48	41. 贸易 торгівля	33
3. 诉讼 процес	82	22. 程序 процедура	47	42. 提单 коносамент	33
4. 条款 стаття	79	23. 证人 свідок	46	43. 原则 принцип	32
5. 财产 власність	76	24. 协定 угода	44	44. 机构 установа	32
6. 保险 страхування	74	25. 区 район	44	45. 继承 успадкування	31
7. 契约 угода	69	26. 条约 договір	41	46. 事实 факт	31
8. 责任 відповідальність	64	27. 机关 орган	39	47. 资本 капітал	31
9. 债务 борг	64	28. 价格 ціна	37	48. 收入 прибуток	31
10. 公司 компанія	64	29. 制度 система	37	49. 法人 юридична особа	30
11. 法院 суд	62	30. 能力 здатність	36	50. 损害 шкода	30
12. 证书 свідоцтво	61	31. 协议 договір	36	51. 信用证 акредитив	30
13. 判决 вирок	57	32. 险 ризики	36	52. 裁决 вердикт	29
14. 权利 права	57	33. 债券 облигації	35	53. 担保 гарантія	29
15. 犯罪 злочин	52	34. 市场 ринок	35	54. 股票 акції	29
16. 债 борг	52	35. 贷款 кредит	35	55. 资格 компетенція	29
17. 委员会 комісія	52	36. 代理人 представник	35	56. 案件 справа	28
18. 法庭 трибунал	51	37. 管辖权 юрисдикція	34	57. 自由 свободи	28
19. 条件 умови	49	38. 代理 довірена особа	34	58. 文件 документ	28
		39. 抵押 іпотека	34	59. 过失 провина	28

60. 令状 наказ	28
61. 法律 закон	27
62. 继承人 спадкоємець	27
63. 留置权 право арешту	27
64. 支票 чек	27
65. 利益 інтереси	27
66. 规则 правила	26
67. 赔偿 компенсація	26
68. 遗赠 заповідати	26
69. 价值 вартість	26
70. 转让 відчуження	26
71. 会议 збори	26
72. 证明 докази	26
73. 错误 помилка	25
74. 法官 суддя	25
75. 背书 індосамент	25
76. 汇票 вексель	24
77. 律师 адвокат	24
78. 债权人 кредитор	24
79. 货物 товар	24
80. 合伙 партнер	24
81. 港 порт	24

82. 的人 особа, що	24
83. 契据 контракт	23
84. 船 корабель	23
85. 损失 втрати	23
86. 银行 банк	22
87. 货币 валюта	22
88. 解释 тлумачення	22
89. 当事人 сторона	21
90. 法规 постанова	21
91. 保单 страховий поліс	21
92. 投票 голосування	21
93. 动产 рухоме майно	21
94. 措施 заходи	21
95. 日期 строк	21
96. 交货 поставка товару	21
97. 答辩 захист	20
98. 政府 уряд	20
99. 交易 угода	20
100. 买卖 торгівля	20

похідними термінами (тобто відповідні сектори діаграми мають зони перетину); але загальна тенденція розподілу лексики словника залишається незмінною, тобто більше половини термінів словника ($x > 58\%$) утворюють гіперонімічну ієрархію на основі афіксів і атрибутивних словосполучень.

Діаграма №1
Розподіл лексики словника за типами словотвору

Більшість складних слів, що складаються з двох морфем і становлять 24% лексики словника, не можливо автоматично класифікувати у гіпонімічні ряди через відсутність у них спільних компонентів. Від трьох до п'яти відсотків складних слів утворено афіксальним способом у результаті скорочення і вони мають тричі чотирискладові аналоги. До інших 13% потраплять переважно дієслівно-об'єктні словосполучення та різноманітні комбінації усіх основних типів словосполучень.

Підрахунок проводився у напівавтоматичному режимі; суть алгоритму підрахунку: сортування термінів у алфавітному порядку, але з права наліво (це можливо лише для китайської мови), таким чином було отримано найчастотніші суфікси та базові терміни, що утворюють атрибутивні словосполучення.

Вбачаємо за необхідне створення китайсько-українського словника юридичних термінів на основі родо-видових зв'язків, використовуючи терміни-гіпоніми словосполучення із атрибутивним зв'язком як центральні слова, що надасть змогу чітко виокремити усі значення юридичних термінів китайської мови, у тому числі синонімічні словосполучення, антоніми, створити гіпонімічну ієрархію понять, провести загальне уточнення термінології та віднайти правильні українські відповідники.

Скоріше за все, зазначена тенденція розподілу термінів

словника буде характерна не лише для юридичної термінології, а сотня найбільш продуктивних значущих для відповідної тематики термінів та їх словосполучень буде утворювати принаймні 23% понять словника.

Наступним кроком було створення моноієрархічної схеми похідних термінів-гіпонімів до гіпероніма людина на основі афіксальної морфеми "人" (схема №2). На відміну від схеми №1 тут похідні терміни-гіпоніми мають суфікс "人" у своїй основі, тому їхня загальна кількість значно більша.

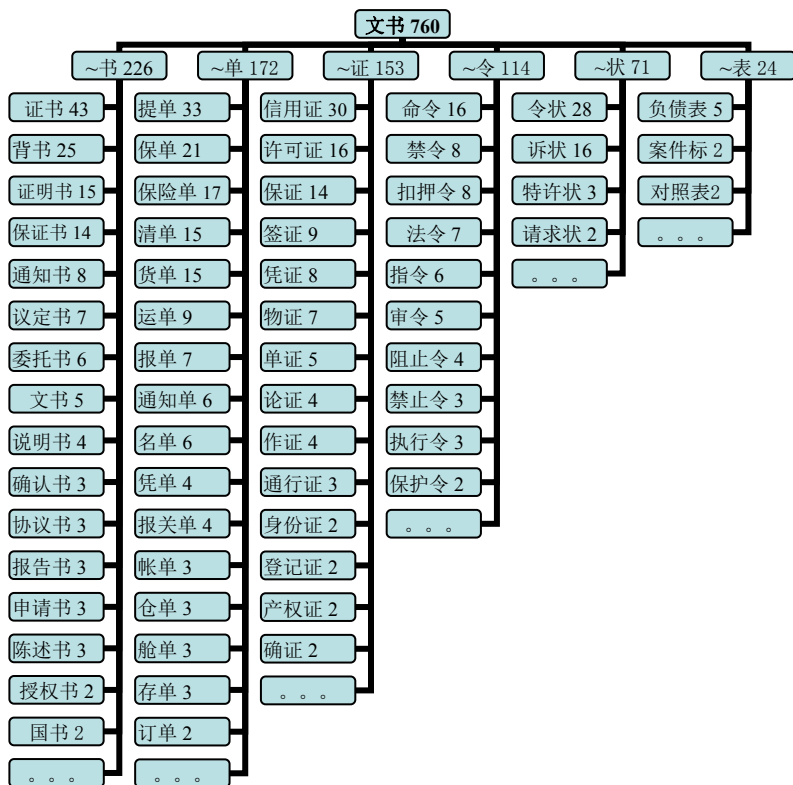
Моноієрархічна схема похідних термінів-гіпонімів до гіпероніма людина на основі афіксальної морфеми "人" (схема №2)

Наступним нашим кроком було створення вже поліієрархічної схеми похідних термінів-гіпонімів до гіпероніма "документ" із різними афіксальними морфемами №3, що суттєво збільшило загальну кількість термінів одного поля до 760 одиниць. Похідні

терміни на основі 合同контракт (165), 契约 угода (69), 协定угода (44), 条约 договір (41), 协议 договір (36), 契据контракт (23), загальною кількістю 378 одиниць, не увійшли до схеми, оскільки в їх основі лежить слово, а не суфікс; втім, як одиниці семантичного поля вони займають своє чільне місце.

Полієрархічна схема похідних термінів-гіпонімів до гіпероніма 文书 документ із різними афіксальними морфемами (Схема № 3)

Похідні терміни із різними афіксальними морфемами для єдиного гіпероніма утворюють найбільші семантичні поля одного поняття.

Для юридичної термінології китайської мови найбільш характерними є чотири семантичних поля: людина, власність, документи, установи – для яких нами було створено відповідні схеми похідних термінів-гіпонімів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Ахметшин Н.Х., Ли Дэпин.* Китайско-русский юридический словарь. Право. Экономика. Финансы. М., 2005;
2. *Козоріз О.П.* Афіксальний словотвір у юридичній термінології сучасної китайської мови. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2012. – С.14-21. – (Східні мови та літератури; Вип. 18);
3. *Комарницька Т. К.* Структурно-семантичні та функціональні особливості сучасної японської юридичної термінології: дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.13 "Мови народів Азії, Африки, аборигенних народів Америки та Австралії" / Т. К. Комарницька. – К., 2010; 4. *Никитин М.В.* Курс лингвистической семантики. Учебное пособие. 2-е издание, дополненное и исправленное. – СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И.Герцена, 2007;
5. *Суперанская А.В., Подольская Н.В., Васильева Н.В.* **Общая терминология.** Вопросы теории. М., 1989.

Стаття надійшла до редакції 21.04.13

Козорез А.П., асист.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

АТРИБУТИВНОЕ СЛОВСОЧЕТАНИЕ КАК СУЩЕСТВЕННАЯ СТРУКТУРНАЯ ЕДИНИЦА ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ ГИПОНИМИИ В КИТАЙСКОМ ЯЗЫКЕ

В статье исследуются атрибутивные словосочетания юридической терминологии современного китайского языка, освещены их структурно-семантические особенности, частотные характеристики, предложено классификационные схемы.

Ключевые слова: атрибутивные словосочетания, гипонимия, юридическая терминология, китайский язык.

Kozoriz O., assist.,

**ATTRIBUTIVE PHRASES AS AN ESSENTIAL
STRUCTURAL UNIT OF THE TERMINOLOGICAL
HYPONIMY
IN THE CHINESE LANGUAGE**

The attribute combinations of legal terminology of modern Chinese language, their structural and semantic features, frequency characteristics are analyzed; classification schemes are proposed as well.

Keywords: *attributive phrases, hyponymy, legal terminology, Chinese language.*

УДК 811.112.2

Колесник Р.С., к.філол.н., асист.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

**КОГЕЗИЯ ТА КОГЕРЕНТНІСТЬ У ХУДОЖНЬОМУ
ПЕРЕКЛАДІ
(на матеріалі перекладів оповідань В. Борхерта)**

Стаття присвячена аналізу відтворення когерентних та когезивних зв'язків у художньому перекладі на матеріалі оповідання "Хліб" В. Борхерта. Розглядаються основні форми когезії, аналізуються прийоми відтворення лексичної, стилістичної, образної та композиційної когезії у перекладі.

Ключові слова: *когезивні зв'язки, когерентність, художній переклад, індивідуальний стиль автора.*

Поняття структури тексту є важливим для перекладознавства, оскільки лише за умови збереження цілісності тексту в мові перекладу можна досягти адекватної реакції реципієнта в іншій культурі. Основними ознаками структури тексту є цілісність та зв'язність. Когезія художнього твору – низка лексичних, стилістичних, семантичних та граматичних компонентів, які формують єдине ціле твору, зв'язуючи окремі частини в цілісну смислову єдність. В. Єфіменко виділяє такі засоби когезії: лексичні (анафоричний, епіфоричний, контактний повтор; лейтмотивний повтор; гіперо-гіпонімія; антонімічні та синонімічні відношення; лексико-граматичні поля); логічні (просторова логічна